

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodiêre

Complectens Sanctos Mensivm Septembris Et Octobris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10262

De SS. Eula[m]pio & Eulampia martyribus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77413)

ibi reficerentur. Eò pariter solebant interdùm conuenire beatus Gislenuſ & illa, de rebus diuinis & caeleſtibus colloquentes. Creſcebat interim in beato viro cum ætate vitæ ſanctimonia, ità vt totius iuſtitie & integritatis de ſe omnibus exempla præberet, eſſetque Chriſti bonus odor in omni loco, virtutum ſuauiſſimis odoribus implens Eccleſiam Dei. Sentiens autem aduentare obitûs ſui tempus, indicauit ſuis, ſe propedièm è vita deceſſurum. Erat hoc illorum auribus triſtiſſimum nuncium, ſicut teſtabantur lachrymæ, ab eorum oculis manantes. Sed illis ſlentibus, & Dominum deprecantibus, ſacramento Eucharistiæ vir Dei ſeſe communiuit, febreque correptus, inter diſcipulorum expirauit manus, cum beatis Angelis in cælum proficiſcens: vbi ſtola immortalitatis donatus eſt à Chriſto, cui viuens indefeſſam exhibuerat ſeruitutem. Corpus eius in beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eccleſia, quam ipſe extruxerat, humatum eſt: vbi ſacris eius meritis morbi omnes ſanitatem recipiunt, gratias agentes præpotenti Deo, qui viuunt & regnat in infinita ſecula ſeculorum, Amen.

Sacra Eucharistiæ munus, excedit è vita S. Gislenuſ.

MARTYRIVM SANCTORVM ET GLORIOSORVM MARTYRVM EVLAMPII ET EVLAMPIAE,
Authore Simeone Metaphraſte.

IAM Dei cognitione totum orbem peruadente, & Saluatore quidem Chriſto Ieſu, qui ſolus eſt Deus noſter, ſuos martyres confirmante ac corroborante: maligno autem & bonis infeſto dæmone ſuos ad impietatem incitante ſamulos: adoleſcens quidam Eulampius dictus, genere inſignis, eleganti ſpecie, & qui bona ac clara noſcebatur eſſe natus patria, nempe Nicomedia, & erat ornatus operibus pietatis, cum nollet habitare in tabernaculis peccatorum: & diuinum Chriſti nomen videre tam impudenter irrideri, ac ſubſannari non ferendum eſſe cenſeret, relicta vrbs habitatione, amplectitur ſolitudinem. Et cum vitæ abſtinentia, & ſeceſſu internum hominem expurgâſſet, & zelo ſicut magnus Elias referatam omninò haberet animam, relicta pariter ſolitudo, deſcendit ad habitandum in ciuitate.

Octobris 10 Cap. 1.

Eulampij patria.

Viuunt ſolitarius.

Cum autem ad Imperatorias conſtitutiones intendiſſet oculos, quæ ſupra portas proſcriptæ erant omnibus, valdè ridens talem conatum, fuit ab impijs depræhenſus protinus, & ſtatim vincus fuit coniectus in cuſtodiam, tanquam aliqua præda liſtendus coram Iudice. Poſtquam autem, quod factum fuerat, delatum fuit ad aures magiſtratum, iuſſit Iudex cum duci ad tribunal. Et protinus adſpiciens ad eum, qui ductus fuerat, cum propter teneram ætatem ſperâſſet fore, vt virum expugnaret fortiſſimum: Quanam eſt, inquit, tanta tua, quæ dicitur, amentia, quæ etiam propè effecit, vt deducerer ad aſperitatem, niſi ipſa, quæ ſpectata ſpecies, perſuaſiſſet rem non ità ſe habere: eſt enim omninò alienum, & non conſentaneum, hanc liberalem formam, & apertum characterem nobilitatis, facta aggredi tam audacia. Ecce ergò tibi proponitur multitudo deorum, quæ diuerſis operationibus & inuocationibus ſibi aſſarum comparat venerationem. Ipſum quoque templum eſt tibi apertum: ſanguine autem conſperſa cernuntur altaria: publicum feſtum celebratur: & parata ſunt quæcunq; conueniunt ſacrificio. Et tibi ergò optimè conſules, & nobis rem gratam facies, ſi deos colueris, & eis ſacrificaueris.

Cap. 2. Coniicitur in carcerè.

Martyr autem ſpiritu ſancto totus repletus, cum ſe ſigno Crucis, veluti quibuſdam armis, muniſſet: Vana ſunt, reſpondit, o præſes, quæ à te proponuntur. Neq; enim ex rebus externis, & quæ minimè fuerint in poteſtate alicuius, metienda eſt pietas, quæ apertè eſt boni inſtituti, & in noſtri liberi arbitrij ſira eſt poteſtate. Atque, ſi quidem fieri non poteſt, (nè te nò velle dicam) vt ad vnum & trinum omnium adſpicias principium, ab eorum ſaltem, quæ producta fuerunt bono ordine, diſce Deum vniuerſorum. Sin autem deorum præfers multitudinem, per quos ſimpliciores deducis ad barathrum interitûs, at ego quidè nec ea, quæ tu dicis, audire ſuſtineo, neq; in animum induco, vt talibus deleſter ſacrificijs, vt qui ſim præditus anima particeps rationis,

Cap. 3. Signo Crucis ſemunit.

& ad supernum mundum apertè properem: soli autem natura Deo, & qui nõ est ad-
spectabilis, sacrificabo sacrificium laudis, & ipsi reddam vota mea coram toto popu-
lo eius. His sic dictis, Tyrannus, deposita persona lenitatis, iubet quidem exui marty-
rem, & humi extensum, vehementer verberari.

Dire verbe-
ratur.

Cap. 4.
Neruis te-
nuissimis
cæditur.

Carnes eius
lacerantur.

Immanissi-
mũ suppli-
cij genus.

Cap. 5.
Verbis niti-
tur subuer-
tere marty-
rem Iudex.

Rursus si-
gno Crucis
fornit cõ-
tra horren-
dos crucia-
tus.

Cap. 6.
Non fatia-
tur pœnis.

Postquàm autem martyr generosè & fortiter restitit tormētis, & nec tãtillũ qui-
dem fuit mutatus, acerbiter supplicij Iudex auget, eumq; neruis cædi tenuissimis
imperat crudeliter: Qui cum niue spissius martyris corpori infligerentur, affectis par-
tibus afferebāt magnum sensum doloris. Sed sic quoq; martyr nihil visus est remisisse
de sua animi magnitudine, aut de sua fide in Christum Dominum nostrum aliquid
relaxasse. Hinc frequentes, & se inuicem consequentes tormentorũ species, tanquàm
fluctus, erumpebant in martyrem. Statim enim conuersus est Tyrannus ad inuenien-
dum aliud supplicium: & ligno appendens indomitam statuam, consumebat carnes
lacerationibus: & ad medullas & ossa usq; subibat dolor: & principales partes corpo-
ris attingebat. Martyr autem precibus tormentum contemperans, & sui Agonothetæ
auxilium inuocans, non magis censebatur pati, quàm, alio patiēte, quod si vel solum ad
aures perueniat, potest cõturbare ac confundere mentē & cogitationem. Tenuibus
enim loris pedum & manũ adstrictos digitos iubet violēter circumtrahi: quod ei in-
tolerandum reddebat cruciatum. Nam cum confringerentur articuli, & violenta ex-
tensione quodammodo striderent, cõtigit athletam propè morte affici, quod com-
pages omnium membrorum corporis à sua sede & ordine dimouerentur: adeo vt
propter ingentem dolorem ad misericordiam traherentur etiam inanima.

Sed Tyrannus quidem cum non potuisset factis persuadere, ad persuadendum ver-
bis rursus se confert, persona disputationis suam tegens impotentiam. Et primum
quidem, vt qui esset supersticiosus affectus in suam religionem, lacerabat diuinã Ver-
bi carnis susceptionem, eiusq; perpeffiones & ipsam Crucem: & quæcunque sunt si-
gna nostræ salutis, ea scandali ducebat offensiones. Posthæc proferebat etiam fabri-
cam elementorum, vt quæ esset quidem dulcis & amabilis, & ad fruendum propo-
sita hominibus, & quod nollet ne valdè quidem cæcus, quæ ex ea oritur, priuari volu-
ptate. Martyr autem (erat enim vera plenus sapientia) contra afferebat illius deorum
imbecillitatem & effeminationem, quæ inter se inuicem fuerunt, pugnas & sediti-
ones, & quod volutarentur in corporis affectionibus: & quod nihil eorum, quæ pro-
ducta sunt, ex se ortum habeat, & sit sine principio, sed statim referatur ad primam
& efficientem causam, & omnipotētem: & quod qui hæc relinquit, ad eorum transit
opificem, eorum, quæ fluunt & non stant, habitationem perpetua & stabili habitatio-
ne, ineffabiliq; & quæ non desinit, voluptate commutans. His veris martyris verbis
Tyrannus attonitus, & ad iram ac furorem accensus intolerabilem, processit omninò
ad omne genus tormenta, lectumq; ferreum protinùs iubet accendi. Qui cum fuisset
accensus, iubet in eò extendi martyrem. Ille autem cum signo Crucis se munisset, to-
to corpore fuit extensus. Et statim, cum carnes quidem ignitum ferrum attigissent,
consumebantur, & dissoluebantur, & in saniem, vlceraq; & vulnera mutabantur.
Quinetiam nonnulla membra in cinerem conuersa, præbebāt videndam nudam os-
sium coniunctionem. Ipse verò tormenta fortiter tolerans, tanquàm in molli quo-
dam strato recumbens, ei agebat gratias, pro quo hæc sustinebat.

Cum autem martyrem nulla caperet fatietas earum, quas pro Christo sustinebat
perpeffionum, sed zelo fidei adhuc magis incitaretur, non esse tolerandum arbitra-
tus, verum quidem Deum vniuersi irrideri, vanitatem autem imbecillitatis simula-
crorum ab ijs, qui tunc dominatum obtinebant, celebrari laudibus, & magnificari, ge-
nerosum quiddam & iuvenile excogitat, dignumque eius animi magnitudine. Nam
cum verbis simulasset se assentiri simulacris, & ea ratione fucum fecisset Tyranno,
cum quadam pompa à multis stipatus satellitibus, venit in templum idolorum, par-
tium quidem propter repentinam martyris mutationem ijs lætantibus, qui erant socij
impietatis, partim autē omninò expectantibus id, quod erat euenturum. Martyr au-
tem valdè misertus insipientiæ eorum, qui adorabant, ad vnam insignem imaginem
ad

DE SS. EVLAMPIO ET EVLAMPIA MARTYRIBVS. 753

ad dexteram positam propè accedens, cum esset vsus solis precibus, & verbis, cum
 auctoritate imperij, eam humi protinus deiecit, & in puluerem comminuit. Quod
 quidem cum vidisset populus, qui aderat, & imbecillitatem eorum, quæ adorabatur,
 simul cognouissent & condemnassent, deponunt protinus deceptionem, & ample-
 ctuntur pietatem, Deum potentem, & solum prædicantes, quem nupèr ignorantes
 habebant ludibrio. Fitque eis martyr causa salutis, à quibus, cum prius stulti essent,
 præco esse stultitiæ putabatur.

Euerit pre-
 cibus simu-
 lacrum.

Multi cre-
 dunt.

Hæc cum essent Præsidi iræ materia & occasio, aliud quid noui incidens, magis con-
 turbauit, & ad iram concitauit intolerandam. Quædam enim adolescentula, quæ nu-
 pèr ex virginalibus thalamis processerat, & ausa erat venire in conspectum virorum,
 cum se admisisset multitudini, & athletam fratrem esse agnouisset, accedens in me-
 dium theatrum, cum complexa, statim docebat signa generis, se eosdè videlicet nos-
 se parentes, eodem vtero esse editos, ac eadem fuisse vbera. Deindè renocabat in
 mentem parentum beneuolentiam, & cohabitationem, & huiusmodi alia signa: &
 postremò dicebat se velle esse participem eiusdem fidei & religionis, & communiter
 cum fratre easdem subire perpeffiones. Hæc ergò infelicem quidem Tyrannum im-
 plebant dubitatione: spectatores autem eorum, quæ fiebant, prouocabant ad pieta-
 tem. Cæterum ille protinus, cum esset sceleratus, se ad sceleratas conuertit cogitati-
 ones: & propter affectionem corporis consuetudinis, non autem propter sanguinis
 coniunctionem, Christi; existimabat eam adhærere martyri. Toruè ita-
 que & ferociter eam intuens: Quid sibi, inquit, o mulier, vult hoc tuum commetum,
 & quomodò propter insaniam in hunc adolescentem, mutasti religionem? Sed resi-
 pisce ab hac circûfusa caligine tuæ affectionis, & placa inuictorum deorum clemen-
 tiam. Qui fit enim, quod tu tam repente sis mutata, vt ab hac luce suauissima, & ab ijs,
 quæ sunt in vita iucunda, discedas: præstigiatori autem iuueni adhærescas, & impu-
 denti vultu ad nostrum te sistas tribunal, simulantem cognationem, & traducentem
 consuetudinem ad fraternam vnionem? Verumenimuerò nostrum tribunal non iri-
 ridebis, nec Imperatores habebis ludibrio. Testor deos omnes, & nostri tribunalis
 benignitatem & clementiam, tibi nihil ampliùs futurum, quàm Eulampio, nisi quod
 sis peioribus tormentis subiicienda.

Cap. 7.

Eulampia se
 eius sororè
 declarat.

Scelerati se
 ad scelera-
 tas semper
 conuertunt
 cogitatioes.

Ad hæc martyr masculino spiritu & audacia aptè respondit: Audi, dicens, o Iudex:
 & cognosce meum, vt se habet, scopum ac institutum. Sum Christi ancilla. Christus
 est mihi vita, & animæ exultatio. Eum amo, ei studeo sacrificari. Pro eo & ignem pa-
 ra, & duc bestias, & rotas expedi, & stringe enses, & excogita omne aliud tormen-
 tum, vt scias me non esse tam ignaui & pusilli animi. Hoc, quod pro pietate suscipitur
 certamen, ad finem vsque decertabo & peragam, & me ipsam tradam ad omne
 genus supplicij, vt scias me esse eius sororem, & fraternè eadem, quæ ille sentit, sen-
 tire, qui tua tormenta non formidauit, & ea, quæ colis, simulacra diruit. Porrò au-
 tem rursùs quoquè tibi dico, nè adspiciens ad muliebris sextis imbecillitatem, speres
 aliquid indignum nostra mente: neque ætatis mollitiem putes tuis inuentis facile
 posse decipi. Qui enim nos ad diuinum suum erexit amorem, & nos armauit ad
 bellum contra te gerendum & diabolum, ipse & præbebit vires, & clarissimam effi-
 ciet victoriam.

Cap. 8.
 Fortissimus
 S. Eulampij
 animus.

* His martyr lingua libera apertè dicens aduersùs Tyrannum, colaphos genis
 crudeliter impactos accepit, & fuit eius vultus vehementer contusus. Mutata est au-
 tem eius formæ gratia, & extinctum fuit vocis instrumentum, inflatis continenter
 colaphis. Ad hæc habebat quidem fratrem eam confirmantem, & incitantem, &
 audaciorem reddentem ad certamina. Erat autem ipsa quoquè virilis, quoad eius
 fieri poterat, & generosis cogitationibus imbecillitatem naturæ resciebat. Sed hæc
 non erant omninò Præsidi tolerabilia, videnti & meram sanctorum loquendi liber-
 tatem, & minimè cedentem tolerantiam. Vndè etiam rursùs noua excogitantur tor-
 menta: lebesque protinus paratus fuit bulliens, vt martyres exciperet. In quem
 Eulampius quidem confidenter est ingressus: Eulampia autem (irâ enim appellaba-
 tur & ipsa) tanquàm caligans, vt quæ esset natura mollior, & à maligno impelleretur
 ad timiditatem, labascebat. Sed frater, qui idem erat socius certaminis, ab imo emer-
 gens, tanquàm ex aliquo conuiuio & requie, vocabat sororè, & ei addebat animum,
 & hortabatur vt ingrederetur lebetem, dicens: Nihil extimescas, solum attendens
 id, quod videtur, & non ad Deum oculos animæ desigens, cui & communiter
 credidi-

Cap. 9.
 forl. Hæc
 Eulampie
 genæ con-
 tunduntur.

Eam non
 hil trepidan-
 tē Eulapius
 confirmat.

credidimus, & à quo maximam inuenimus remunerationem. Si enim hanc bullientem aquam solum attigeris, ab ipso magnum senties auxilium, cuius ego tuus frater sum testis, qui sic tibi cernor imparibilis, & nihil doloris sentiens.

Cap. 10.

Lebes bulliens refrigescit.

His persuasa Eulampia, & omnino acquiescens eius suasionibus, protinus prompto & alacri animo ingressa est lebetem. Deinde etiam communiter spiritu exultantes, læti susceperunt supplicium: & protinus lebes euasit frigidus, & nihil mali passos continuit martyres. Neque verò eouaque constitit res admirabilis: sed etiam non paucos ex ijs, qui circumstant, induxit ad pietatem. Porro autem ipsum quoque Tyrannum, etsi non purè traxit ad verum Dei cultum, illius tamē labefecit cogitationem, & fecit dubitare de sua religione. Aethiops tamen non fuit dealbatus, & cancer rectè ingredi non didicit. Cùm enim vincerent quidem athleta, vinceretur autem impius, eos à se inuicem & à fide in Christum non valens distrahere, redit rursus ad consueta, & armatur denuò aduersus solum martyrem: & iubet ei excindi pupillas oculorum is, qui cordis cæcutiebat oculis, & illum magis cruciare procurans, & machinans, vt eius sororis per hoc frangeretur audacia. Sed in hoc quoque, fuit conuictus, vana & inania moliri aduersus Christi seruos.

Eulapij pupillæ excinduntur.

Cap. 11.

Eulampia capillis suspenditur.

Postridie autem iubet martyrem Eulampiam sublimè suspendi capillis. Est autem hoc grauissimum supplicium: sed Christi ancillæ delicijs suauius existimabatur. Vnde etiam ei preces admiscens, dicebat: Ago tibi gratias, Deus meus & creator, quòd me tuam ancillam dignatus sis pro te susceptis ornare tormentis. Cùm autem per omne genus supplicij oporteret athletas peruadere, etiamsi tanquam tela infantium reputabantur, quæ eis inferebantur, fornacem accendi iubet Præses, illa Chaldaica nihilò inferiorem: & ad eam ducta est materia, quæ erat alitura sic accensam, licetioribus omne studium ad hoc conferentibus. Cùm autem flamma esset ad eò in altum sublata, vt etiam eos, qui procul cernebant, stupefaceret, iubet ludex adduci martyres, & trudi in medium fornacem. Adducti sunt ergò martyres: diuinus quidem Eulampius, propterea quòd fuerat ei eruti oculi, à quibusdam portatus: generosa autem Eulampia cum magna accurrens audacia, tanquam thalamum, non fornacem ingressura. Cùm autem igni fuissent traditi, flamma eos nihil læsit: sed statim, instar absidis, incuruata, & diligenter cauens nè medium interciperet, tanquam in iucundissimo thalamo athletas continebat, & naturæ suæ ardorem in auram irrorantem conuertebat. Martyres verò tanquam in prato rosido & amœno choreas agentes, illud descriptum & diuinitus edoctum, puerorum, inquam, canebant canticum.

Mittuntur ambo in fornacem ardentem.

Dan. 3.

Cap. 12.

Eulampius capite punitur.

Eulampia reddit spiritum.

Ad hæc rursus Tyrannus & magis dubitabat, & hoc prodigio planè euaserat solutus & imbecillis, & redactus erat ad extremam cõsilij inopiam. Deinde cùm omnem spem penitus abiecisset, in athletas vltimum statuit supplicium, nempe vt vitam finirent gladio. Protinus ergò victi abducuntur ad mortem. Et martyr quidem cùm prompto & alacri animo subiisset gladio consummationem, in cælos coronatus extollitur: Eius autem soror & socia certaminum, etiam ante gladium consummatur, propositoque & animi instituto fit perfecta martyr. Hoc autem non ab re prouidit Dei sapientia, sed vt corpus mundum, & à vitiorum consuetudine intactum, manus imundæ non tangerent, atque vt sua spe impij frustrarentur, cùm ab eo inferendo excidissent supplicio, per quod putabant se punituros martyrem.

Matth. 10.

Hæc sunt inuictorum Christi martyrum certamina: & hic est optandus finis insignium athletarum. Illos beârunt quidem omnes virtutes intelligentes, benedixerunt Patriarcha, laudârunt Apostoli & martyres, vt eis pares in laboribus, & æquales in confessione, sacrosanctum acceperunt additamentum. Ipse autem Agonotheta & Dominus, pro quo pati constituerunt, & quem coram hominibus martyricè confessi sunt, ipse, inquam, coram patre eos præconio honorauit, sicut est pollicitus, gloriæque & regni cælorum socios fecit: Quoniam cum decet omnis gloria, honor & adoratio in secula seculorum, Amen.

MAR-